

Miriam's Tambourine

רש"י בראשית א:טז

2

If it be a son, etc. אִם־בֶּן הוּא וְגו'.
 He was particular only about the males, לֹא הָיָה מְקַפֵּיד אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים,
 for his astrologers said to him שְׂאֲמָרוּ לוֹ אֶצְטַנְנִינִי
 that there was destined to be born שְׁעָתִיד לְהֵלֵד
 a son that would deliver them. בֶּן הַמּוֹשִׁיעַ אוֹתָם:

שמות רבא א:יז

1

ד"א פועה שהופיעה את ישראל לאלהים. ד"א פועה שהופיעה הפנים כנגד פרעה וזקפה חוטמה בו ואמרה לו אוי לו לאותו האיש כשיבא האלהים ליפרע ממנו. נתמלא עליה חמה להרנה. שפרה שהיתה משפרת על דברי בתי ומפייסת עליה אמרה לו אתה משניה עליה תינוקת היא ואינה יודעת כלום.

שמות רבא א:יז

3

פועה שהופיעה פנים כנגד אביה שהיה עמרם ראש מנהדרין באותה שעה כיון שגזר פרעה ואמר כל הבן הילוד וגו' אמר עמרם ולריק ישראל מולידים. מיד הוציא את יוכבד ופירש עצמו מתשמיש המטה ונרש את אשתו כשהיא מעוברת מן' חדשים. עמדו כל ישראל ונרשו את נשותיהן. אמרה לו בתי גורתך קשה משל פרעה שפרעה לא נור אלא על הזכרים ואתה על הזכרים ונקבות. פרעה רשע הוא ונודתו ספק מתקיימת ספק אינה מתקיימת. אבל אתה צדיק. גזירתך מתקיימת. עמד הוא והחזיר את אשתו עמדו כל ישראל והחזירו נשותיהם. הי פועה שהופיעה פנים כנגד אביה:

ו'ויצו פרעה לכל עמו א"ד יוסי ב' תנינא אף על עמו גזר ואמר ר"י ב' תנינא שלש גזירות גזר בתחילה אם בן הוא והמתן אותו אלכסוף כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו ולכסוף אף על עמו גזר ויולך איש מבית לוי להיכן הלך אמר רב יהודה בר זבינא שהלך בעצת בתי תנא עמרם גדול הדור היה כיון* (שראה שאמר) פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר לשיא אנו עמלין עמד וגירש את אשתו עמדו כולן וגירשו את נשותיהן אמרה לו בתי אבא קשה גזירתך יורה. משל פרעה שפרעה לא נור אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות פרעה לא נור אלא בעוה"ז ואתה בעוה"ז ולעוה"ב פרעה הרשע ספק מתקיימת גזירתו ספק אינה מתקיימת אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת שנאמר ו'ותגור אמר ויקם לך עמד והחזיר את אשתו עמדו כולן והחזירו את נשותיהן

סוטה יב.

4

מגילה יד.

5

עליו שבע נביאות מאן נינתו שרה מרים דבורה תנה אביגיל חלדה ואסתר שרה דכתיב אבי מלכה ואבי יסכה ואמר ר' יצחק יסכה זו שרה ולמה נקרא שמה יסכה שסכתה ברוח הקדש שנאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה ד"א יסכה שהכל סוכן ביופיה מרים דכתיב ותקח מרים הנביאה ארות* ארות** ולא ארות משה אמר ר"ג אמר רב שהיתה מתנבאה כשהיא ארות ארות ואומרת עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל וישעה שגולד נתמלא כל הבית כולו אורה עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתך וכיון שהשליכוהו ליאור עמד אביה ומספה על ראשה ואמר לה בתי היכן נבואתך היינו דכתיב ותתנצב אחרת מרחוק לדעה לדעה מה היא בסוף נבואתה

[לוח] ותען להם מרים, מגיד הכתוב שכשם שאמר משה שירה לאנשים, כך אמרה מרים שירה לנשים, שירו לה' כי גאה גאה וגו'.

מכילתא

6

רבינו בחיי לשמות טו

7

(כ) ותקח מרים הנביאה. על דרך הפשט אמר, אחות אהרן' כדי שיהיו שלשת האחים משה אהרן ומרים נזכרים בשירה הזאת⁸⁰. ועוד כי דרך הכתוב ליחס האדם על גדול האחים, כענין שכתוב: ואחות לוטן תמנע⁸¹. ואפשר עוד לומר שהזכיר, אחות אהרן' כדי שיסיכנו לתוף' שהוא כנגד צדק*, וכתיב באהרן: צדק לבשתי וילבשני⁸², בשכבר ידעת כי במזמור: הללו אל בקדשו⁸³, יש בו עשר הלולים⁸⁴, ויש בו תשעה מיני זמר⁸⁵ מכוונים למשכיל כנגד תשעת הגלגלים⁸⁶, התוף הוא כנגד צדק, ומחול כנגד מאדים, וזהו שאמר: אהרן את התוף. ועל דרך המדרש⁸⁷: הנביאה אחות אהרן, ולא, אחות משה, אלא מלמד שהתנבאה בזמן שהיתה אחות אהרן: עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל, עד כאן. ומה ששורה הנבואה על אשה, נראה לומר שאין לתמוה, שהרי מין האדם היא. ואדם נקראת, שנאמר: ויקרא את שמם אדם⁸⁸. והנה מזה אמרו שרה היתה נביאה כמרים. או גדולה ממנה שנקראת יסכה⁸⁹, על שם שסוכה* ברוח הקודש, ודרו"ל⁹⁰: כל אשר תאמר אליך שרה וגו'⁹¹, מלמד שהיה אברהם טפל לשרה בנבואה. אבל הכתוב לא הזכיר נבואה עד מרים, או מטעם מדרש שהזכרתי*, או מטעם שרצה להמתין עד זמן הגלות השכינה, שעליו אמרו רז"ל⁹²: ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, והודיענו כי מרים הנביאה מקלסת לשכינה וכל הנשים אחריה, ואומרת השירה הזו בעצמה כמשה ובני ישראל. ועוד תמצא עקרים גדולים שבתורה מפורשים על ידי נשים כענין העולם הבא הנקרא, צרור החיים* על ידי אביגיל, וענין תחיית המתים וסדרי תחנה על ידי חנה*, וענין הגלגול על ידי התקועית*, וכל זה יורה שאין האשה דבר טפל לגמרי אבל יש לה עקר. ודרשו רז"ל במסכת מגילה⁹³: שבע נביאות הן אלו הן, שרה, מרים, חנה, דבורה⁹⁴, חולדה, אביגיל⁹⁵, אסתר, וזה כנגד שבע מדות* המקבלות, וזה מבואר.

9 מכילתא

[ולו] את התף בידה, וכי מנין להם לישראל תופים ומחולות במדבר, אלא הצדיקים היו מובטחים ויודעים שהמקום עושה להם נסים וגבורות עם יציאתן ממצרים, והתקינו להם תופים ומחולות. (מכילתא)

10 רש"י שמות יז:

Hur חור.
He was the son of בנה של מרים היתה,
Miriam, and Caleb was her husband (Sota 11). } וקלב בעלה
: (סוטה י"א):

8 רש"י שמות טו:כ

בתפים ובמחולות. }
With timbrels and }
with dances }
מבטחות היו }
The righteous women }
of that generation }
were confident }
צדקניות שבדור }
ש'הקב"ה עושה להם }
that the Holy One }
Blessed Be He }
would perform for }
them miracles, }
נסים }
and they had }
brought timbrels }
from Egypt }
(Mekilta). }
והוציאו תפים }
ממצרים (מכ"י):

11

ויקרא רבא יג.

(ג) ר' ברכיה בשם ר' אבא ב"כ פתר קריא באהרן בשעה שעשו ישראל אותו מעשה בתחלה הלכו אצל חור אמרו לו (שמות נ) קום עשה לנו אלהים כיון שלא שמע להן עמדו עליו והרגוהו הה"ד (יכניס נ) גם בכנפיך נמצאו דם ונ' זהו דמו של חור (ס) לא במחתרת מצאתים כי על כל אלה. על אשר עשו אלה אלהיך ישראל ואח"כ הלכו אצל אהרן. א"ל קום עשה לנו אלהים כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא הה"ד (שמות נ) וירא אהרן ויבן מזבה לפניו נתיירא מחובות לפניו אמר אהרן מה אעשה הרי הרגו את חור שהיה נביא עכשיו אם הורגין אותי שאני כהן מתקיים עליהם המקרא שכתוב (איכס נ) אם יתרגו במקדש ה' כהן ונביא ומיד הם גולין. ד"א וירא אהרן

יהושע טו

12

טו לְפָנַיִם קִרְיַת־סֶפֶר: וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר־יָבֵה אֶת־קִרְיַת־סֶפֶר וַיִּלְכְּדָהּ וַנִּתְּמֵי
י" לוֹ אֶת־עַכְסָה בְּתִי לְאִשָּׁה: וַיִּלְכְּדָהּ עֲתַנְיָאֵל בֶּן־קִנְזַן אֶחָי כָּלֵב וַיִּתֵּן־לוֹ
י"א אֶת־עַכְסָה בְּתֻמוֹ לְאִשָּׁה: וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיֵּתְהוּ לְשֹׂאֵל מֵאֵת־אָבִיהָ שָׂדֵה
י"ב וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר־לָהּ כָּלֵב מֵה־לֵּךְ: וַתֹּאמֶר תְּנֵה־לִּי בְּרִכָּה כִּי
אֶרֶץ הַנֶּגֶב נִתְּנָה לִי וַנִּתְּנָה לִי גִלְתַּי מִיָּמַי וַיִּתֵּן־לָהּ אֶת גִּלְתַּי עֲלֵיָי וְאֵת גִּלְתַּי
תַּחְתֵּיָי:

name of Debir was formerly Kiriath-sepher—¹⁶and Caleb announced, “I will give my daughter Achsah in marriage to the man who attacks and captures Kiriath-sepher.”¹⁷His kinsman Othniel the Kenizzite^d captured it; and Caleb gave him his daughter Achsah in marriage.

^{18e}When she came [to him], she induced him^c to ask her father for some property. She dismounted from her donkey, and Caleb asked her. “What is the matter?”¹⁹She replied, “Give me a present; for you have given me away as Negeb-land;^f so give me springs of water.” And he gave her Upper and Lower Gulloth.^g